

Slovenstvo včeraj in danes

(ALI BOJ ZA NARODNE IN
JEZIKOVNE PRAVICE 1848-1988)

»Oh serčni bratje Slovenski! solze nam po
licih derejo, ko pomislimo, da le naša —
naša lepa Slovenija je zapušena sirota, in
pod starim jarmam zdihuje — — —

Potrebno je Slovenski jezik v kancelijah
upeljati, ker vsi izobraženi narodi spozna-
jo, da je potreba očitnih sodb. Kaj bo pa
očitna sodba v nemškem jeziku Slovincu
pomagala, ki le slovensko razume — — —
Iskreni rodoljubi! kateri ljudstva lastnosti
in potrebe poznate, zedinite se, prevdarite
korist in blagor naše mile Slovenije — — —
Bratje! slavo, zgodbe spomin, skoraj na-
rodnost smo zgubili, le jezik je še ostal in
ta je že tudi v nevarnosti. V serce nam po-
sebnost zdej doné krepke besede našiga
slavniga Koseskiga:

Dvignite serčno zaklad slovenskiga dlana
in uma,
Biti slovenske kervi bodi Slovenca ponos!

(iz »Kmetijskih in rokodelskih novic«,
12. aprila 1848)

Vsaka doba nosi s seboj sledove pre-
teklosti, ima pa tudi že v sebi klice pri-
hodnosti. Ta zakon dialektičnega razvoja
(ki se ne more odražati samo v material-
ističnem pojmovanju zgodovine) lahko iz
dneva v dan preverjamo in ga sproti do-
življamo preko vsakodnevnih izkušenj.
Zgodovina — tako velika kot majhna —
more marsikdaj dejansko voditi tudi naše
korake in pomaga razumevanju še tako
prikritih zakonitosti. In prav zaradi tega je
včasih prav, da se ob njej zaustavimo in
prisluhnemo njenim utripom.

Današnja slovenska stvarnost nam lah-
ko tudi nudi plodovit in razsvetljujoč pred-
met razmišljanja. Zgoraj citirani odlomki
iz poziva slovenskih intelektualcev na Du-
naju v letu »pomladi narodov« se v mar-
sičem kot nalašč prilagajajo današnjim na-
rodno-političnim razmeram v Sloveniji in
v zamejstvu. Ni seveda sedaj naš namen
podrobna analiza omenjenega vprašanja,
ampak le kratko razmišljanje o tem.

Ko se je slovenski narod kulturno in
politično prebujal, od kmečkih uporov da-
lje vse tja do prave narodne samozavesti
v prvi polovici prejšnjega stoletja — od
priznanja slovenščine v Napoleonovi Iliri-
ji do ideje o Zedinjeni Sloveniji v letu
1848 z vsemi tej sledečimi narodno-politi-
tičnimi zahtevami in še naprej do usodnih
in težkih mejnikov v našem stoletju — je

dalje na 2. strani ■

Deželni poslanec Bojan Brezigar v Borštu

Narodnostna problematika naj prednjači pred strankarskimi interesi

Sekcija Slovenske skupnosti za občino Doli-
na je priredila v Zabrežcu pri Borštu »Naš praz-
nik«. V nedeljo, 4. t.m., je na prireditvi nastopil
deželni poslanec Bojan Brezigar z govorom, ki
ga zaradi važnosti objavljamo v celoti. (Ured.)

Ob vsakih volitvah so politični programi
strank tisto vprašanje, okrog katerega se suka
volilni boj, pa tudi vprašanje, ob katerem se
dejansko oblikuje bodoča politika neke stranke
in bodoča dejavnost nekega upravnega telesa.

Letošnje volitve so bile za Slovence v Italiji
zelo pomembne. Obnovili smo deželni svet, trža-
ški in goriški pokrajinski svet, tržaški občinski
svet, krajevne konzulte v tržaški občini. Za Slo-
vensko skupnost so bile te volitve uspešne, saj je
z izjemo enega konzultorja potrdila vse svoje
predstavnikle kljub temu, da so bili koncentrični
napadi na našo stranko številnejši kot doslej in
da smo tudi Slovenci tokrat močno občutili iz-
pad glasov zaradi nastajanja novih političnih for-
macij, ki so svojo pozornost v večji ali manjši
meri osredotočile na problematiko naše manjši-
ne. Zato smo z letošnjimi volivnimi uspehi lahko
zadovoljni in z optimizmom gledamo v bodoče
delo vseh naših izvoljenih predstavnikov.

Program, ki ga je ob teh volitvah izdelala Slo-
venska skupnost, je v svoji glavni točki vsebo-
val prizadevanja za odobritev zakona za global-
no zaščito slovenske manjšine v Italiji. To za-
tevo brezuspešno ponavljamo že petnajst let.
Mnogo je bilo obvez, mnogo obljub, a pri oblju-

bah je zaenkrat ostalo. Kot že vsakokrat, tako
smo tudi ob letošnjih volitvah zasledili vrsto ob-
ljub. Nekoliko manj na Tržaškem, kjer je za vse-
državne stranke problematika slovenske manjši-
ne postala volilno nezanimiva, v večji meri pa
na Goriškem, še zlasti pa v Beneški Sloveniji,
kjer je bil pritisk na naše rojake tolikšen, da je
celo ugledni slovenski list zapisal, da so doslej
obljubljali, a obljub niso izpolnili, tokrat pa jih
bodo. Nihče bi ne bil tako vesel kot Slovenska
skupnost, če bi se to uresničilo. Vendar zaenkrat
še nimamo prav nobenega stvarnega zagotovila,
da bi razprava o našem zakonu končno stekla.
V rimskem parlamentu se ni nič premaknilo in
mi še vedno čakamo na izpolnitev danih obljub.

Medtem ko mi čakamo, pa drugi delajo. De-
lajo proti nam, proti našim pravicam, proti tiste-
mu, kar že imamo. Tržaški župan sedaj odkla-
nja celo pisma v slovenskem jeziku, kar se v
vseh povojnih letih ni zgodilo, poslanec Camber,
izvoljen na listi socialistične stranke s prispev-
kom velikega števila slovenskih glasov in še
vedno član socialistične parlamentarne skupine,
kljub ekspedicijski slovenskih socialistov k svoje-
mu pokrajinskemu tajniku z zahtevo, naj ga iz-
ključijo iz te skupine, pa rovarti proti tistemu,
kar že imamo, proti dvojezičnim izkaznicam v
štirih okoliških občinah na Tržaškem, med kate-
rimi je tudi vaša dolinska občina, z zahtevo, da
nam odvzamejo še eno tistih maloštevilnih pra-
vic, ki jih zakonito uživamo.

Mi ob tem pridno molčimo. Ugotovitev, ki se
nam tukaj nujno postavlja, je, da izgubljam svo-
jo borbenost, da pri nas narašča apatičnost, ne-
kakšno prepuščanje usodi, da razočaranje pre-
vladuje nad odločnostjo. Vem, da me bodo za-
radi teh besed ožigosali za disfatasta — marsi-
komu se je to zgodilo, ko si je upal javno opo-
zarjati na nekatera odstopanja znotraj naše
manjšine — vendar človek, ki z zaskrbljenostjo
gleda na naša dogajanja, ne more molčati, ko
pač vidi, da ob tej pravi gonji proti nam, vsi
molčijo. Ali bomo sami dopustili, da nam odvza-
mejo še teh malo pravic, kar jih imamo, tako
da se bomo morali za te pravice ponovno boriti
v trenutku, ko bo prišlo do razprave o zaščitnem
zakonu?

In spet smo pri zaščitnem zakonu, tej naši
osnovni zahtevi, ki se ponavlja iz leta v leto, od
volitev do volitev. S spreminjanjem časov, pred-
vsem s spreminjanjem življenjskih pogojev, se
prilagajajo časom tudi zahteve in potrebe naših
ljudi. Danes globalne zaščite ne moremo pojmo-
vati več kot nekaj statičnega, priznanja nekih
načelnih pravic, ki bodo nato v isti obliki obve-

dalje na 5. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 11. septembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Jurček« (Pavel Golia); 11.00 V svetu valčka; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Veliki svet malih domovin; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Oprosti, ne juriš?« Poletni satirični minikabaret Borisa Kobala in Sergeja Verča; 15.00 Odstavki o pomembnih in nepomembnih stvareh; 15.30 Dramatika Josipa Tavčarja — 11. oddaja: »Sence iz preteklosti« — radijska kriminalka; 17.00 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 12. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Obalni komorni orkester iz Izole; 12.00 Naše ljube navade in razvade; 12.40 »Sreča je kakor sonce: kadar je najlepše, zatone«; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Akademski pevski zbor France Prešeren iz Kranja; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Glasbene diagonale; 16.00 S poti po Afriki; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Od trte do vina; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 13. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Srce poezije Simona Gregorčiča; 9.00 Zdravilne rastline in sadni sokovi; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana vodi Tamas Vasary; 12.00 Dogodivščine jugoslovanskega režiserja v vročem povojnem Trstu; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Primorski pihalni orkestri; 14.30 Otroški kotichek: »Dogodivščine mravljinčka Ferdinanda« - 23. del; 15.00 Jezik mladih; 16.00 Potujmo!; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Ne morem jih pozabiti; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 14. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Problemi sodobne družbe; 9.00 Kuharska potovnica; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Komorni orkester iz Budimpešte in zbor Cappella Civica; 12.40 V prostem času; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor »Pro Arte« iz Gradca; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Glasbene diagonale; 16.00 V objemu gora; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 15. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Iz tišine glas; 9.00 Prehrana in zdravje; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Mezzosopranistka Zlatomira Nikolova, basist Ivan Sancin, pianista Lovrenc Arnič in Aleksander Rojc; 12.00 Magnet: zemljenske poezije; 12.40 Ko zvezde zableščijo; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Primorski pihalni orkestri; 14.30 Otroški kotichek: »Dogodivščine mravljinčka Ferdinanda« — 24. del; 15.00 Neskončno letnih časov; 16.00 Zapiske s poti; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Četrtekova srečanja: Pogovori; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 16. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 V filmskem svetu; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor »Vilnius« iz Vilne na Litovskem; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Spoznavajmo računalnik; 16.00 Odhajanja; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 17. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 Prehrana in zdravje; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Črtomir Šiškovci - violina in viola, Miloš Mlejnik - violončelo, Franco Feruglio - kontrabas (skladbe Pavleta Merkušja), fagotist Vojko Cesar, pianist Ravel Kodrič; 12.00 Na počitnice!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Navdih književnosti v opernem izrazu; 16.00 Filmi na ekranih; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Ne morem jih pozabiti; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorilni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Slovenstvo včeraj in danes

(ALI BOJ ZA NARODNE IN JEZIKOVNE PRAVICE 1848-1988)

■ nadaljevanje s 1. strani

s tem udejanjeval idejo o slovenski samobitnosti in kulturni avtonomiji navznoter in navzven. To se je vedno izkazalo najprej v močni in trdni volji po samostojnem življenju znotraj svojih etničnih meja. Prav tako in morda še bolj pa je to prišlo do izraza v odnosu do sosedov, ki so bili v teku zgodovine vedno lačni slovenske zemlje in svobode: do nemških na severu, italijanskih na zahodu, delno madžarskih na vzhodu. Posebej prva dva sosedsta s svojo večstoletno agresivno politiko najbolj ogrožala slovenski svet, tako da je sploh še čudno, da je slovenski narod kot tak še obstal v teku zgodovine. Tako lepo ocenjuje slovensko usodo znani italijanski moderni slavist Luigi Salvini, ki pravi, da je to res pravi čudež in za evropske narode — poleg baltskih in še kakih drugih — morda edini primer (zlasti v tem germansko-latinskem »objemu«) in to še posebej po nekkih skrivnostnih zakonih zgodovine!

Boj za narodnostno samobitnost in avtonomijo pa je moral slovenski narod bojevati tudi v novi skupni državi južnih Slovanov, najprej v SHS in nato v Jugoslaviji. Prej v kraljevini Karadjordjevičev, nato v federativni ljudski (nato socialistični) republiki Jugoslaviji. Boj za svoje pravice in svoje dostojanstvo mora biti še danes tudi znotraj same republike Slovenije. Ali ni recimo zadnji dramatični primer prav prepoved rabe slovenščine na vojaškem sodišču v sami Ljubljani? Kaj je lahko še bolj absurdnega in anahronističnega od tega skrajno huđega in usodnega dejanja, ki je močno zamajal že itak šibko suverenost ene izmed najbolj naprednih jugoslovanskih republik, obenem pa tudi nevarno ošibil borbo slovenskih manjšin izven meja matične domovine, ki samostojno in v še bolj neenakem boju vodijo usodno bitko za priznanje svojih pravic?!

Boj slovenske manjšine v Italiji, pa tudi na Koroškem in v Porabju gre svojo zmagovito pot naprej. Pri tem pa je še vedno velikega pomena, kako tudi slovenski narod v matični državi dosega politične uspehe ali neuspehe. Vse to ima namreč svoj

jasni odmev tudi v zamejstvu. Tega se je zavedal tudi predsednik centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije Milan Kučan, ki je prav ob poteku ljubljanskega vojaškega procesa opozoril na škodljivost nepriznanja slovenskega jezika za boj slovenskih manjšin v zamejstvu!

Ko smo na pragu leta 1992, leta, ko bo evropska integracija še vse tesnejša, se moramo vsega tega živo zavedati. Ko se borimo za Evropo narodov, se borimo tudi za enako dostojanstvo svojega jezika in kulture v matični domovini in v zamejstvu »da rojak, prost bo vsak!« tudi v novi in širši skupnosti enakopravnih narodov in dežel, kot naj bo bodoča in, upamo, ne v času preveč oddaljena Evropa.

In kot za začetek naj tudi za konec tega kratkega razmišljanja sežemo po besedah nekdanjega rodoljuba iz dobe slovenskega narodnega preporoda, ki tako pomenljivo — in še vedno aktualno — piše: »Mnogo vekov je naš narod dremal glede narodnosti, ako zdaj junaško na noge ne skočimo, bode v naprej umiral. Mi se smemo oglasiti, mi le pravico terjamo, za pravico pa se sme, ali da prav rečem, ima vsaki pravičen potegniti; mi svobodno moremo se oglasiti, ker je zdaj ravno čas, da potrebe slovenskega naroda razodenemo; vsi narodi naj svoj jezik in svojo narodnost branijo, za kaj bi mi tega ne storili; ustava ni samo drugim narodom dana, temoč tudi za nas, da svoj mili jezik in svojo narodnost povzdignemo; mi hočemo v svojih slovenskih krajih glede narodnosti in jezika samo to doseči, kar Nemci v nemških, Italijani v italijanskih deželah že davno imajo« (in naši južni bratje tudi, op. pis.)...

Tako Matija Majer, stolni kaplan v zgodovinskem letu 1848. Tako mi Slovenci danes v letu 1988, kot hlapci Jerneji v iskanju svoje pravice ...!

a b

—o—

V Združenih državah se zaostrejuje dvojni boj med Bushem in Dukakisom, ki sta glavna kandidata na bližnjih predsedniških volitvah. Kandidata imata še dobrih 60 dni časa, da pridobita zase čimveč volivcev.

90. mednarodni letalski salon

V Farnboroughu pri Londonu so odprli 90. letalski salon. Največ pozornosti je vzbudilo novo potniško letalo na srednje razdalje z eksperimentalnim motorjem »propfan«, ki je neke vrste križanec med turbo reaktorjem in motorjem na vijak. Med preizkušnjami je motor dokazal, da porabi skoraj 40 odstotkov goriva manj, strokovnjaki pa napovedujejo, da bo prihranek pri dejanski uporabi dosegel celo 60 odstotkov.

Pozornost pa so vzbudila tudi sovjetska letala. Predstavili so namreč najnovejša lovska letala vrste MIG-29. Letalo označuje dvojni rep, reakcijska motorja pa mu omogočata, da doseže dvakratno hitrost zvoka. Graditelj letala Mihail Waldenberg

je na tiskovni konferenci povedal, da bo najnovejši dosežek sovjetske tehnologije prav gotovo vzbudil zanimanje pri kupcih, čeprav je letalo zelo drago.

Le za las pa med akrobatskim prikazovanjem »Migov 29« ni prišlo do nesreče. Ko sta lovca pristala, bi moral vzleteti orjaški »Antonov 124« Aeroflota, vendar je moral pilot prekiniti zalet, ker se je vžgal eden od motorjev. Letalo se je ustavilo sredi pristajne steze, ko so gledalci zaslišali eksplozijo. Glasnik Aeroflota je povedal, da je šlo zgolj za poškodbo na motorju in da bo Antonov 124 že konec tedna povsem naređ. Antonov 124 je eno največjih letal na svetu, saj tehta 104 tone, na krov pa lahko sprejme 150 ton blaga.

Predsedstvo ni pristojno

Predsedstvo Socialistične republike Slovenije ni pristojno za ugotavljanje in ocenjevanje ustavnosti ter zakonitosti vojaškega dokumenta, zaradi katerega je prišlo do kazenskega procesa pred ljubljanskim vojaškim sodiščem. Tako se glasi odgovor predsedstva Socialistične republike Slovenije ljubljanskemu Odboru za zaščito človekovih pravic, ki je konec julija zahtevalo, naj predsedstvo republike Slovenije prouči zakonitost in ustavnost vsebine vojaškega dokumenta, ki je bil fotokopiran od Ivana Borštnerja in nato posredovan Tasiču ter Zavrlu. Predsedstvo Socialistične republike Slovenije v bistvu trdi, da je na osnovi obstoječih zakonov le predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije odgovorno za oborožene sile in je zato le to predsedstvo pristojno, da oceni zakonitost in ustavnost že omenjene vojaške listine.

SLOVENSKI KOMUNISTI O AKTUALNIH PROBLEMIH V SR SLOVENIJI

V Ljubljani je zasedalo predsedstvo Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije. Predsednik slovenske vlade Dušan Sinigoj je govoril o gospodarskem položaju v republiki in v tej zvezi opozoril, kako se more pričakovati, da se bo konec tega leta osebni dohodek zmanjšal za 20 do 25 odstotkov v primerjavi s prejšnjim letom. Kupna moč pa utegne pasti, je dejal Sinigoj, na raven leta 1984. Na zasedanju so poudarili, da za sedaj ne pride v Sloveniji v poštev izdajanje nakaznic za živila. O tem pa da je treba jasno spregovoriti slovenski javnosti. Miha Ravnik je navedel podatke o stavnkah v Sloveniji. V tem letu je bilo v Sloveniji skupno 141 stavk. V istem razdobju lani jih ni bilo manj, vendar je tedaj prekinilo delo 14.000 delavcev, letos pa 33.000. Lani je bilo izgubljenih 86.000 delavnih ur, letos pa že 324.000.

Predsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Jože Smole je seznanil udeležence zasedanja, da bo 13. septembra predsedstvo Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije razpravljalo tudi o problematiki Kosova. Na zasedanje so bili povabljeni delegati Socialistične zveze delovnega ljudstva Srbije in Kosova ter predstavniki Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije. Smole je sporočil članom predsedstva Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, da je skupina strokovnjakov pripravila natančno analizo dogodkov in položaja v zvezi s procesom pred vojaškim sodiščem v Ljubljani.

JUŽNA TIROLSKA

Kljub polemikam zadnjih dni o Južni Tirolski vsebuje uradno poročilo o seji italijanske vlade prejšnji teden tudi podatek, da je ministrski svet imenoval sodnike za avtonomno sekcijo deželnega upravnega sodišča v Bocnu. S tem je torej dejansko sekcija ustanovljena. V njej so italijanski in nemški sodniki. Tako je izpolnjena še ena točka južnotirolskega paketa zaščitnih določil.

45 LET JE MINILO OD KAPITULACIJE

Dne 8. septembra je poteklo natančno 45 let, odkar je v svet butnila vest, da je italijanska kraljeva vlada podpisala brezpogojno kapitulacijo, s čimer je torej priznala svoj poraz v vojni, ki jo je bila 10. junija leta 1940 napovedala zaveznikom.

Starejša generacija primorskih Slovencev se gotovo dobro spominja, kako si je naše slovensko ljudstvo ob tej vesti globoko oddahnilo, saj je čutilo, da pomeni kapitulacija tudi konec narodnostnega preganjanja in socialnega zapostavljanja ter da se na široko odpirajo vrata v osvoboditev.

Takorekoč ves mesec september, leta 1943 so naši ljudje na Primorskem imeli priložnost opazovati množico italijanskih vojakov z vseh krajev na polotoku, ki se

je lačna, raztrgana in v strahu umikala iz tistih predelov Jugoslavije, kamor je bila pred dvema letoma in pol vkorakala kot zmagovalka in osvajalka. Naše primorske kraje pa so, seveda, prvi zapustili tisti, ki so predstavljali fašistično oziroma kraljevo oblast: policija, orožniki, finančni stražniki, podeštati itd. Čez noč jih ni bilo več in njihove vojašnice ter postojanke so bile prazne. Marsikateremu primorskemu Slovincu je ostal neizbrisno v spominu prav tedanji beg predstavnikov oblasti, ki so se samo še nekaj dni prej zdeli vsemogočni in so bili prepričani, da bodo primorski slovenski raji vladali za vedno. V resnici pa je 8. september 1943 neovržno pokazal, kdo je na Primorskem doma in ima pravico, da si sam, prosto uredi svoj dom.

Poletni manjšinski utrinki

Poletni čas navadno nudi na vseh področjih trenutke premora, pa tudi morda trenutke svojevrstne dejavnosti. To velja za bolj ali manj vsa področja. Tako tudi za snovanja in pobude v manjšinski dejavnosti v širšem smislu.

Po raznih važnejših letnih in že skoraj poletnih preizkušnjah, kot so zlasti razne volitve, se manjšinske stranke in gibanja izražajo tudi z drugimi sredstvi. Zlasti s prazniki in manifestacijami. Že pri nas je marsikje v navadi vsaj delno poletno-strankarska dejavnost n. pr. v prirejanju praznikov strank. Tudi Slovenska skupnost na Tržaškem ima tradicijo lepo uspelih Naših praznikov.

Poglejmo bežno, kaj delajo druge manjšine in njihova predstavništva. V alpskem loku imajo že vrsto let ustaljene praznike Union Valdotaïne v Dolini Aosti, kjer prirejajo svoj praznik pod imenom Rendez-vous Valdôtaine tako v središču dežele kot po vseh gorskih in dolinskih občinah. Navadno gre za praznovanje, ki traja več dni. Začne se z mašo, nato so razne prireditve na prostem, godbe ali pevski zbori, govor, razstave itd.

Podobne praznike je imela pred leti tudi Tridentinsko-tirolska ljudska stranka s folklornimi in drugimi prireditvami, dru-

žabnostjo in seveda kratkim političnim govorom. Svoje praznike imajo tudi Okcitanzi v Piemontu.

Gre pa lahko še za večje manifestacije, ki jih prirejajo razne manjšinske stranke po Evropi. Tako so imeli konec julija v Santiagu de Campostela svoj praznik predstavniki manjšinske stranke v Galiciji španski, kamor so tudi povabili druga evropska manjšinska zastopstva (Dia da Patria Gale). Gre za eno izmed aktivnih manjšinskih gibanj v Španiji, ki je poleg Baskov in Kataloncev gotovo med najbolj odločnimi in tudi sodeluje v organizmih evropskih manjšin, kjer smo prisotni tudi Slovenci v Italiji.

Le bežen izsek iz bogatega — tudi poletnega — delovanja manjšin in njihovih predstavništev!

—o—

V Bruslju je bilo pomembno srečanje med Hanijem El Hassanom, ki je eden izmed svetovalcev Jaserja Arafata, in predstavnikom Evropske gospodarske skupnosti Cheysonom, ki je odgovoren za odnose med Skupnostjo in sredozemskimi državami. El Hassan pripravlja obisk, ki ga bo Arafat opravil v Strassburgu 13. in 14. septembra.

Papež v piemontski prestolnici

Papež Janez Pavel II. je v nedeljo, 4. t.m., končal tridnevni obisk v Turinu, ki ga je bil opravil ob stoletnici smrti ustanovitelja salezijanskega reda svetega Janeza Bosca. Po razgovoru s salezijanskimi bogoslovci in z mnogimi duhovniki tega reda je med pomembnejšimi dogodki bilo srečanje, ki ga je sveti oče imel z mladino na občinskem stadionu v Turinu. Približno 60 tisoč mladih se je zbralo, da bi priredilo papežu praznik s petjem, glasbo in drugimi predstavami, čemur je sledil dialog med papežem in mladino. Papež je

odgovarjal na številna vprašanja, ki so mu jih mladi že pred časom pisno zastavili ob pripravah na njegov prihod v Turin. Papež je svoje odgovore razčlenil na štiri dele. Govoril je o težavnem odnosu, ki ga imajo mladi do katoliške vere, o vključevanju in sodelovanju mladih v cerkvenem občestvu, razmišljal je o ljubezni in o moralni ter še o družbeni in politični angažiranosti. Srečanje, ki je trajalo skoro dve uri, je potrdilo, da zna papež Janez Pavel II. vzpostaviti zelo osebno in odprto stik z mladino.

Kmetijski dnevi v Boljuncu

Kmetijstvo na Tržaškem velja za zamenarjen gospodarski dejavnik, vendar kaže marsikdaj veliko vitalnost in prese- netljivo iniciativnost. Tako velja opozori- ti na letošnjo sedmo izvedbo Kmetijskih dnevov v Boljuncu, ki se bodo začeli v pe- tek, 9. septembra, ob prisotnosti deželnih in krajevnih oblasti in udeležencev Med- narodnega literarnega natečaja Vilenica. Organizatorji te pomembne pobude so vse občine tržaške pokrajine, pokrovitelji pa dežela Furlanija - Julijska krajina, Kra- ška gorska skupnost, Tržaška pokrajina in Tržaška trgovinska zbornica.

V petek bodo predstavili knjigo agro- noma Vitjana Sancina, ki govori o sadjar- stvu. V soboto, 10. septembra, se bodo kme- tijski dnevi začeli z odprtjem sejma, po- poldanski del sporedov pa predvideva kon- cert godbe na pihala iz Ricmanj in okro- glo mizo na temo »Prihodnost tržaškega kmetijstva: proizvodne ureditve in novi podjetniški prijemi«. Nedeljsko jutro se bo začelo z obiskom kokošje farne v Pre- benegu, sledilo bo srečanje med predstavi- niki pobratenih občin in prireditelji Kme- tijskih dnevov, nakar je za 9.30 napovedan začetek okrogle mize na temo: »Izkušnje in perspektive kmečkega turizma«. Tudi letos so organizatorji poskrbeli za ocenje- vanje živine sivo-rjave pasme, ki je najbolj razširjena na Krasu. Predstavitve in oce- njevanje najlepše živine sta napovedani za nedeljo popoldne.

Letošnji Kmetijski dnevi se bodo kon- čali v ponedeljek, 12. septembra, ko bo zvečer posebna komisija ocenila grozdje in nagradila najlepše šprone, ob 20. uri pa se bo začela okrogla miza o vlogi, ki jo lahko imajo lovci pri varstvu okolja.

Že ta skopa predstavitev letošnjih Kme- tijskih dnevov kaže, da gre za živo in za- nimivo pobudo. Organizatorji tudi redno poskrbijo za zabavo in prigrizek ter za do- bro organiziran semenj, ki obiskovalcu nu- di marsikaj uporabnega na vrtu, v vino- gradu, kleti ali pri reji malih živali.

—o—

V ciprski prestolnici Nikoziji je v teku konferenca zunanjih ministrov neuvršče- nih držav. Konferenca se bo končala 10. septembra in se je udeležujejo zunanji mi- nistri 90 držav članic gibanja neuvrščenih.

ZUPAN B. BREZIGAR V CEROV LJAH

»Kapelica naj bo znanilec prijateljstva«

V veliko radost mi je, da lahko kot župan de- vinsko-nabrežinske občine spregovorim ob blago- slovu kapelice, posvečene svetima bratoma Ciri- lu in Metodu, v Cerovljah. V tej vasi se tako ob- navlja postojanka, ki jo po prvi svetovni vojni, ko so granate porušile kapelico sv. Miklavža, ni bilo več. Cerkev, pa naj bo še tako majhna, je za vsako vas pomemben kraj, ne samo kraj du- hovnega, ampak tudi kraj kulturnega oplajanja slehernega človeka. Vsa naša zgodovina, in tudi zgodovina številnih drugih narodov priča o vlo- gi, ki jo je imela Cerkev kot ustanova in cer- kev kot poslopje pri uveljavljanju kulture, pri izobraževanju in pri osveščanju prebivalstva. Ta- ko tudi pri nas, že v letu 1598, ko se je Raimondo della Torre pogodil z generalom servitskega re- da za ustanovitev servitskega samostana v De- vinu, a pod pogojem, da bo samostan skrbel za izobrazbo podložnikov devinskega gospostva. Vse odtlej ta vloga Cerkve pri nas ni bila prekinjena, niti v najtežjih časih.

Še zlasti pomembno pa je, da je ta kapelica posvečena prav svetemu Cirilu in Metodu, slo- vanskima apostoloma, znanilcema krščanstva, pa obenem začetnikoma pisane besede pri sloven- skih narodih in znanilcema miru v Evropi. Nju- no poslanstvo se je začelo v Bizancu, saj sta bila oba Grka iz Soluna. Papež Janez Pavel II. v okrožnici Apostola Slovanov tako opisuje njuno poslanstvo:

»Dogodek, ki je imel biti odločilen za vse nju- no poznejše življenje, je bila prošnja, s katero se je velikomoravski knez Rastislav obrnil na carja Mihaela III., da bi poslal njegovim ljud- stvom »škofa in učitelja, ... ki bi jim mogel raz- lagati pravo krščansko vero v njihovem jeziku.«

In še: »...prinesla sta s seboj besedila svetega pisma, ki so nujno potrebna za obhajanje svete- ga bogoslužja, ki sta ju pripravila in prevedla v staroslovanski jezik in zapisala z novo abecedo, ki jo je zamislil filozof Konstantin in je popol- noma ustrezala fonetiki tega jezika.«

Svoje poslanstvo pokristjanjenja Slovanov pa sta apostola Ciril in Metod združila z uveljavlja- njem narodnostne in kulturne identitete pri slo- vanskih narodih. Pisavo, ki si jo je izmislil Kon- stantin -Ciril, še danes uporablja šest slovan- skih narodov. Papež Janez Pavel II. tako pou- darja v že omenjeni okrožnici: »S tega stališča je nekaj posebnega in občudovanja vrednega, ka- ko ta dva svetnika pri delu v tako zapletenih in nezanesljivih razmerah ljudstvom, ki sta jim

oznanjala, nista poskušala vsiliti ne nedvomne superiornosti grškega jezika in bizantinske kul- ture, ne navad in običajev bolj napredne druž- be, v kateri sta bila vzgojena in ki sta jim ostala očitno vdana in zvesta. V veliki želji, da bi v Kristusu združila nove vernike, sta slovanskemu jeziku prilagodila bogata in prefinjena besedila bizantinske liturgije ter subtilne in zapletene razprave grško-rimskega prava uskladila z mi- selnostjo in navadami novih ljudstev.«

Že tedaj, pred 1.100 leti, je bil torej Cerkvi razviden pomen učenja narodov v njihovih jezi- kih. Vse odtlej so se cerkvene oblasti, kljub ve- likim pritiskom, držale tega načela. To velja tu- di za našo goriško nadškofijo, ki je že leta 1874 izdala Liturgijo v latinskem in slovenskem jezi- ku in je v času, ko je bilo v šolah prepovedano učenje slovenščine, goriški škof Frančišek Bor- gia Sedej z nedeljskimi šolami zapolnil to vrzel.

S svojim delom sta bila sveta brata Ciril in Metod tudi znanilca miru. Ni naključje, da pa- pež Janez Pavel II. v poslanici kardinalu Ago- stinu Casaroliju, svojemu odposlancu na prosla- vah na čast sv. Cirila in Metoda v Jugoslaviji le- ta 1985 med dobrinami, ki jih sveti Ciril in Me- tod kot jamstvo in hkrati kot upanje prihodnosti podajata našemu pokolenju, navedel »trdno pre- pričanje, da je možno zedinjenje krščanskega sveta v razumni različnosti, pa vendar v bistve- ni edinosti« in »vztrajno nasprotje vsaki diskri- minaciji med ljudmi in narodi.« In to zgodovin- sko oceno je papež v okrožnici Apostola Slova- nov aktualiziral, predstavil jo je v današnji čas: »Biti kristjan v našem času pomeni delati za ob- čestvo v Cerkvi in v družbi. Zato je treba imeti srce odprto za svoje brate, živeti v vzajemnem razumevanju ter z velikodušno izmenjavo kul- turnih in duhovnih dobrin spontano sodelovati.« Prav zaradi neminljivosti tega poslanstva, njego- ve občutenosti še zlasti v zadnjih letih, sta bila sveta brata Ciril in Metod z apostolskim pismom papeža Janeza Pavla II. »Egrediae virtutis« 31. decembra 1980 proglašena za zavetnika Evrope.

Katero je torej poslanstvo, ki ga poleg krščan- ske vere danes lahko črpamo iz nauka slovan- skih apostolov? To poslanstvo je predvsem po- slanstvo miru in poslanstvo prijateljstva med narodi, vsak s svojo pisano in govorno besedo, vendar vsi skupno zavzeti za življenje v mi- ru. Ta vas, Cerovlje, je v tem stoletju dvakrat okusila vojne grozote. Zato njeni prebivalci vedo, kaj je mir. Prizadevali so si za mir, prizade- vajo si za prijateljstvo, kajti današnje prijatelj- stvo je najboljši porok za jutrišnji mir. Naj bo torej tudi ta kapelica znanilec prijateljstva in miru, tako kot sta ob različnosti narodov mir in prijateljstvo oznanjala sveti Ciril in Metod.

—o—

Do konca tega meseca mora vlada pred- ložiti parlamentu novi finančni zakon. Za- to se bo ta teden zakladni minister Amato sestal s predsednikom vlade De Mito in bo nato nadaljeval pogovore z vsemi ministri, ki so pristojni za gospodarske in finančne zadeve. Predsednik De Mita se bo po vsej verjetnosti v prihodnjih dneh srečal s sin- dikati. Še prej pa je predviden pogovor z ministroma Ferrijem in Santuzem. Dne 11. t.m. bo namreč potekla veljavnost predpi- sa, ki določa, da znaša najvišja hitrost na avtocestah 110 km na uro.

Cerkvica sv. Cirila in Metoda v Cerovljah

V Cerovljah so v nedeljo, 4. t.m., po- svetili novo cerkvico, ki so jo zgradili po načrtu inženirja Adolfa Močnika. Cerkvi- co in oltar je posvetil goriški nadškof msgr. Bommarco. Pri somaševanju so so- delovali domači župnik Markuža, bivši de- kan Kretič in sedanji devinski dekan Ba- stiani. Pel je domači cerkveni pevski zbor ob pomoči nekaterih članov zbora Fantje izpod Grmade. Na začetku slovesnosti je prisotne pozdravil domači župnik dr. Jož- ko Markuža. Nastopil je tudi predstavnik vaščanov, priložnostni govor pa je na o- imel devinsko-nabrežinski župan Bojan Brezigar. Cerkvica je posvečena svetima

Cirilu in Metodu. Zgradili so jo s pomočjo darov, ki so jih povečini prispevali verniki iz mavhinjske župnije, pomoč so nudile tudi občinska uprava in nekatere bančne

V nedeljo, 11. t.m., bo v počastitev Kra- ljice miru sv. maša ob 9.30 v kapelici na Katinari.

ustanove. Zemljišče pa je dal na razpo- lago domačin iz Cerovelj. (Na drugem me- stu v celoti objavljamo govor župana Bo- jana Brezigarja.)

Novice z Goriškega

GLASBENI TEČAJI NA GORIŠKEM

Slovenski center za glasbeno vzgojo »Emil Komel« iz Gorice sporoča, da bo vpisovanje v različne tečaje za šolsko leto 1988-1989 od 12. do 18. septembra. Vpisovanja bodo v Gorici, Riva Piazzutta 18, od 17. do 19. ure (tel. 83177); v Doberdolu pri Stanuku Ferfolji (tel. 78262); v Štandrežu pri župnijskem uradu (tel. 21849); v Števerjanu pri Mirjam Hlede (tel. 884042).

Poučevali se bodo: klavir, orgle, violina, flavta, kitara, harmonika, petje.

Za najmlajše tečaj do, mi sol.

Če bo dovolj zanimanja, bomo lahko uvedli tudi pouk drugih instrumentov.

VELIKO ROMARJEV NA SV. VIŠARJAH

Na Svetih Višarjah je bilo v nedeljo, 4. t.m., izredno veliko slovenskega nabožnega in posvetnega petja. Lepo vreme je gotovo pripomoglo, da je priromalo na to goro zares veliko število ljudi. Računajo, da je bilo na Svetih Višarjah nad 1800 romarjev. Kot po navadi so tudi tokrat prevladovali slovenski romarji. Med drugimi so priromale skupine iz Štandreža in Podgore na Goriškem, od Svetega Jakoba v Trstu ter s Planine pri Rakeku. Med romarji je bilo zlasti veliko pevcev in pevk. Nekaj skupin je bilo iz sosednje Avstrije in iz Furlanije. Pri opoldanski in popoldanski maši je v cerkvi prepeval zbor Ojsternik iz Ukev.

Svojega zavetnika Svetega Egidija je 4. t.m. praznovala župnija v Žabnicah. Ob tej priložnosti so predstavili novega župnika, patra Filipa Rupnika. Dosedanji župni upravitelj, pater Božidar Rumpel odhaja na novo službeno mesto v Kamnik.

RAZSTAVA V CANKARJEVEM DOMU

Na pobudo Slovenske izseljenske matice so 5. t.m. odprli v Cankarjevem domu v Ljubljani drugo razstavo likovnih del slovenskih izseljencev. Prva razstava je bila v septembru pred tremi leti. Na letošnji razstavi so zastopana likovna dela 18 avtorjev. Najštevilneje so zastopani ameriški Slovenci, tudi iz druge generacije. Tem sledijo dela slovenskih rojakov iz Kanade, Argentine, Venezuele, Avstralije, Velike Britanije, Francije in Švedske. Razstava likovnih del slovenskih izseljencev sodi v sklop prizadevanj za uveljavitev skupnega slovenskega kulturnega prostora.

PREDAVANJE V RONKAH

KD Jadro iz Ronk vabi na predavanje: Zakaj slovenska šola? Slovenski mladoletnik med narodno identiteto in nevarnostjo asimilacije.

Uvod v razgovor bo pripravil psiholog prof. Riccardo Luccio s tržaške univerze. Predavanje bo 19. t.m. ob 20. uri v občinski sejni dvorani v Ronkah.

Narodnostna problematika naj...

▣ nadaljevanje s 1. strani

ljale dolga leta. Globalna zaščita, kot jo mi pojmuje, mora biti nekaj dinamičnega, zakon, ki se bo lahko prilagajal razvoju, kajti tudi Slovenci smo sestavni del družbe in kot taki želimo razvijati svojo dejavnost v skladu s časom, v katerem živimo. Skratka, paziti moramo, da nam pod pojmom globalne zaščite ne vsilijo zastarelega zakona, ki bo določal nekatera načela, ne bo postavljajal jasnih določil o izvajanju in, predvsem, ne bo upošteval sedanje stopnje razvoja naše zamejske skupnosti. Pri tem pa mislim predvsem na nekatera dejstva, ki jih mora globalni zaščitni zakon nujno upoštevati: veliko osveščenost naših rojakov v videmski pokrajini, ki jih mora novi zakon upoštevati enakopravno s Slovenci na Tržaškem in Goriškem in ne kot nekaj posebnega; naš teritorij, ki je bil že tako okrnjen, da bi lahko bil vsak drugi poseg odločilen za sam obstanek naše manjšine v nekaterih krajih — in v zvezi s tem lahko samo ponovim obvezo, da bo Slovenska skupnost tudi v tej mandatni dobi nasprotovala novim posegom po naši zemlji in seveda nadaljevala z bojem proti sinhrotronu v Bazovici, kajti ta mednarodni laboratorij bi lahko zgradili tudi kje drugje, ne da bi nam povzročali tako veliko škodo; in končno naše gospodarstvo, kajti brez organiziranih gospodarskih dejavnosti se nobena manjšina ne more razvijati. Mi imamo svoje gospodarstvo, to gospodarstvo pa je treba pravilno zaščititi in mu omogočiti, da se bo enakopravno razvijalo v času in v kraju, v katerem deluje.

Vendar, in tu prehajam morda k bistvu vprašanja, ali lahko Slovenci res samo čakamo na odobritev zakona za globalno zaščito? Ali bomo to res dočakali? Kakšna bo naša moč v trenutku, ko bo do zakona prišlo in ga bodo začele oblasti izvajati? Ta vprašanja so danes aktualnejša bolj kot kdajkoli prej, saj je od zavzetja stališča naše manjšine, da je treba naša vprašanja rešiti z globalnim zaščitnim zakonom, preteklo že skoraj petnajst let. Skoraj vsa vprašanja, ki se nas tako ali drugače tičejo smo odlagali na zaščitni zakon — pravzaprav, drugi so ta vprašanja odlagali na zaščitni zakon — in tako je mimo nas šlo marsikaj, s čimer bi se lahko okoristili.

Dilema, ki se naši manjšini upravičeno zastavlja, je torej povsem očitna: naj čakamo na globalno zaščito, ali naj sprejmemo politiko postopnosti, ki so jo nekateri pred leti predlagali?

Mislim, da obstaja tudi vmesna pot, pri kateri je dosega globalnega zaščitnega zakona dejanski končni cilj, obstajajo pa tudi etape, torej vprašanja, ki jih lahko sproti rešujemo. To politiko sprotosti — ki se, v razliko od predlagane postopnosti, ne odpoveduje končnemu cilju, torej globalni zaščiti, smo dejansko sprejeli v trenutku, ko smo pristali na zakonsko besedilo o obmejnih področjih, ki oddeljuje večino sredstev, formalno namenjenih globalni zaščiti, za kulturne dejavnosti naše manjšine in italijanske narodnosti v Jugoslaviji. Vendar smo jo sprejeli nekako sramežljivo, morda v strahu, da bi zaradi tega ne opustili našega boja za dosego končnega cilja.

Prav ta strah pa ni utemeljen. Slovenci v Italiji se ne odpovedujemo svojim osnovnim zahtevam po odobritvi globalnega zaščitnega zakona, nismo pa več pripravljene zamujati drugih priložnosti, ki se nam sproti ponujajo za reševanje vsaj nekaterih aspektov naše široke problematike. Skratka, nismo več pripravljene čaka-

ti križem rok na neko rešitev, o kateri ne vemo ne vsebine ne dneva, nismo več pripravljeni nasediti praznim obljubam predstavnikov vsedržavnih strank, ampak zahtevamo, da se naši manjšini čimprej priznajo vse pravice, ki sestavljajo globalnost naših zahtev. Ne bomo torej sprejemali postopnosti kot metode, bomo pa uveljavljali sprotost kot strategijo, s katero bomo dosegli tisto globalnost, ki jo že dolga časa zaman zahtevamo.

In tu je zopet potrebno sklicevanje na program Slovenske skupnosti, ki ga torej ne gre pojmovati kot nekaj statičnega, kos papirja, ali, kot nekateri na pol sramežljivo šušljajo, sanjsko knjigo naše bodočnosti. Politični program Slovenske skupnosti je seštevek številnih zahtev, ki skupaj tvorijo globalnost, nesmiselno pa bi bilo, da bi se odrekli tistim njegovim delom, ki bi jih lahko sproti dosegli in izvajali v dobrobit celotne slovenske zamejske skupnosti.

Tistim, ki bi hoteli takim stališčem očitati pragmatizem, kadar ta pomeni odstopanje od načelnih stališč v zameno za nekatere ugodnosti, sprejemam pa ga, kadar pomeni dosego nekaterih ciljev brez nikakršnega odstopanja, nasprotno, dosego nekaterih ciljev v okviru prizadevanja za končni cilj.

Ta načela vodijo predstavnike Slovenske skupnosti v vseh izvoljenih telesih. Naša stranka je sicer majhna in poleg tega zelo razvejana, saj naših volivcev ne družijo svetovnonazorski pogledi, ampak jih družijo pripadnost slovenskemu narodu. Vendar so naši cilji jasni in ob teh ciljnih smo enotni, bolj kot katerakoli druga stranka. To enotnost bi želeli prenesti na celotno slovensko manjšino, kajti zavedamo se, da bi bili še močnejši in še prodornejši, če bi bili kot manjšina enotni, če bi narodnostna problematika prednjačila pred strankarskimi interesi, tako kot se to dogaja pri Slovenski skupnosti.

Mi lahko danes tukaj le zagotavljamo, da s svojim bojem ne bomo odnehali, da si bomo prizadevali za uveljavljanje vseh naših manjšinskih interesov in pravic, prav tako pa si bomo prizadevali za uveljavljanje enotnosti znotraj naše manjšine, seveda na narodnostni osnovi, kajti prav pripadnost istemu narodu je točka, ki nas resnično lahko združuje.

—o—

AMERIŠKE RAKETE V NEMČIJI

V okviru prizadevanj za razoroževanje je bil 1. september vsekakor zgodovinski. Ta dan je zapustila oporišče Heilbronn blizu Stuttgarta skupina vojaških tovornjakov, na krovu katerih je bilo devet raket, vrste »Pershing - 2«. Tovornjaki so prevažali te rakete proti Frankfurtu, kjer jih bodo uničili. Šlo je za začetek izvajanja pogodbe, ki sta jo v lanskem decembru podpisala ameriški predsednik Reagan in sovjetski voditelj Gorbačov.

Na ozemlju Zahodne Nemčije je bilo nameščenih 108 raket vrste »Pershing 2« in 96 raket vrste »Cruise«. Vse te rakete so namestili na štirih vojaških oporiščih v skladu z načrtom, ki so ga bili pripravili kot odgovor na sovjetske rakete SS-20. V petih različnih evropskih državah Atlantske zveze je skupno nameščenih 527 raket Pershing in Cruise. Vse te rakete bodo morali postopno uničiti v skladu z že omejenim dogovorom med Reaganom in Gorbačovom.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Draga 88: poziv k razmišljanju in prenovi duha

Pričakovanje za letošnjo Draga je bilo v nekem smislu pogojeno po zgodovinskih dogodkih v preteklih mesecih v Sloveniji in Jugoslaviji. Nekako podzavestno so ljudje pričakovali, da bo letošnja Draga posvetila nekaj prostora specifično tem vprašanjem. Vendar so organizatorji, verjetno v zavesti, da dogodki prehitujejo načrtovanje predavanj, izbrali drugačno pot. Štiri predavanja, ki so jih udeleženci letos poslušali na Opčinah, so pokazala, da so govorniki pisali in predavali zavedajoč se premikov, ki jih je slovenski narod doživel v mesecih, ki nas ločujejo od lanske Drage, tako v matični domovini kot tudi v zamejstvu in zdomstvu. Predavanja so se torej iz širše perspektive lotevala osnovnih vprašanj slovenstva in vsega, kar opredeljuje življenje naroda, podrobneje pa so določena vprašanja in dogodke opredelili posegi in razprava, ki je sledila predavanjem.

Poslanec v dunajskem parlamentu Karel Smolle je v petek, 2. septembra, v dvorani Finžgarjevega doma govoril o temi »Manjšinstvo z evropske perspektive«. Njegovo predavanje je obsegalo dve področji. Najprej je spregovoril o vprašanju manjšin v globalnem smislu, nato pa je spregovoril tudi o Evropski manjšinski listini, ki materialno dokazuje, da postaja manjšinsko vprašanje vse bolj aktualno na političnem prizorišču v Evropi. Pomembno pa je bilo po našem mnenju dejstvo, da je Karel Smolle govoril o manjšinskem vprašanju na stvaren način. Njegove besede niso bile okinčane v neke lirične predstave o manjšinskem položaju, ampak so temeljile na izkušnjah političnega delavca, ki mora pri svojih izbirah v korist manjšine izhajati iz dejanskega razmerja moči in interesov strank oziroma matične domovine. Njegove besede — še posebej, ko je razčlenil svoje teze o novih poteh, ki bi lahko privedle do narodnega obstoja manjšinske skupnosti — so bile osnovane na dejanskem stanju in položaju Slovencev na Koroškem, a veljajo tudi za naš zamejski prostor. Tudi razprava, ki je sledila njegovemu predavanju, je pokazala, da je Smolle zadel v živo.

Srbski pisatelj Dobrica Ćosić je govoril o »Tradicijah in ideologijah v zgodovinski usodi srbskega naroda«. Ugotavljal je, da je to pravzaprav tragična usoda, saj je srbski narod v svoji zgodovini in tudi v tem stoletju doživel velike katastrofe. Cena, ki jo je srbski narod plačal za svoje načelno demokratično zadržanje v ključnih trenutkih svoje zgodovine, je previsoka, človeške žrtve, ki so jih Srbi utrpeli, so izredno visoke.

Zanimiva je bila misel, ki jo je predavatelj, član Srbske akademije znanosti, izrazil v debati, in sicer, da je bila Srbija na začetku stoletja med vodilnimi državami na Balkanu, danes pa jo žal uvrščajo med

manj razvite. Nakazal pa je rešitve, ki so tesno povezane tudi z albanskim vprašanjem na Kosovu. Ćosić je izrazil prepričanje, da je za srbski narod edina rešitev v demokratičnih reformah vse jugoslovanske družbe.

Nedeljsko jutro, vse svetlo in toplo, se je na Dragi začelo z mašo, ki jo je daroval tržaški škof Bellomi. Prvi predavalj pa je bil slovenski teolog, profesor na Urbaniani v Rimu, dr. Joško Pirc. Njegovo predavanje je imelo naslov »Ob stoletnici Rimskega katolika«. V bistvu pa je poslušalcem spregovoril o liku in delu krškega škofa Antona Mahničiča, ki je bil glavni utemeljitelj in borec za takoimenovano »ločitev duhov«, se pravi za ideološko razlikovanje med Slovenci, ki je prineslo sicer nekaj mračnih posledic, a je v glavnem prispevalo k večji dinamičnosti med slovenskim narodom.

Letošnja 23. Draga se je končala s predavanjem pisatelja Alojza Rebule. »Kam plovemo: razgled čez slovenska obzorja«, tako se je glasil naslov njegovega razmišljanja. Prof. Rebula je razčlenil vrsto šibkih točk slovenskega človeka, ki živi v matični, zamejstvu in zdomstvu, njegova osnovna teza pa je bila, da je usoda slovenskega naroda odvisna od nas samih, od življenjske volje vsakega posameznika. Rebula je torej v nekem smislu pozival vsakogar izmed nas, naj se vključi v življenje kot aktiven in živ Slovenec, ki zna ustvarjalno in kritično živeti svojo usodo.

Tudi diskusije so odprle celo vrsto vprašanj. Velik odmev sta doživela predvsem dva posega. Prvi je pozival k temu, da bi priredili svetovni slovenski kongres, ki bi bil posvečen slovenskemu vprašanju. Drugi poseg pa je bil povod, da so udeleženci Drage ob koncu izglasovali resolucijo, v kateri podpirajo trud Odbora za varstvo človekovih pravic in izražajo solidarnost četverici z znanega procesa v Ljubljani: Janši, Tasiću, Borštnerju in Zavrlu.

Končal se je torej eden pomembnejših tradicionalnih kulturnih dogodkov v našem zamejstvu. Letos je Draga privabila na Opčine res veliko občinstva in med temi je bilo veliko ljudi iz matične domovine, zamejstva in zdomstva. Tako smo opazili celo vrsto vidnih kulturnih in političnih mož ter veliko mladih. Draga pa je tudi letos potrdila svoj sloves prostora, kjer se vsaj enkrat na leto srečajo ljudje, ki živijo v čisto različnih stvarnostih in jim torej Draga pomeni priložnost, da u-trdijo vezi, ki jih vežejo na slovenski prostor in tako izpričajo svojo življenjskost. Tudi to je poslanstvo Drage. Predvsem pa je tridnevno srečanje na Opčinah priložnost za izmenjavo mnenj in torej kritično presoja sveta, ki nas obdaja in katerega del smo.

M. T.

Blagoslovitev spominske plošče ob grobu sv. Cirila v Rimu

21. septembra bo na grobu sv. Cirila v Rimu, v spodnji cerkvi bazilike sv. Klemenca, odkritje spominske plošče.

Ob oltar apostola Slovanov, kamor so drugi slovenski narodi že vgradili svoje plošče, je želel postaviti primorski rojak, zdravnik dr. Srečko Simoneta tudi slovensko ploščo kot pomnik in zahvalo.

Plošča je iz marmorja »repen« z Repentabra pri Trstu. Cirilov oltar bodo krasili križ in svečnika, ki jih je izdelalo umetno kovaštvo Krištof iz Maribora; križ in svečnika, delo umetnoko-vinske obrti Kropa iz Krope, so pa namenjeni duhovniškemu zavodu v Rimu Slovenik. Plošča je dar dr. Simoneta, oba križa in štirje svečniki pa dar župnije Sv. Jerneja z Opčin pri Trstu.

V ploščo je v slovenščini in latinščini vkle-san napis: »Slovenci svojima blagovestnikoma sv. Cirilu in Metodu v hvaležen spomin 1988«.

Ob 7. uri zjutraj bo ploščo, križ in svečnika blagoslovil ljubljanski nadškof Šuštar, nato bo daroval sv. mašo. Ob 10. uri bo avdienca pri sv. očetu. Ob 21. uri bo sklepna prireditev v Sloveniku. Vso slovesnost bo s petjem spremljal obenem začetnikoma pisane besede pri slovan-

Gotovo bo tudi to srečanje ob simpoziju o svetniškem škofu Gnidovcu privabilo v Rim le-po število rojakov, ki bodo s tem poglobili vero in medsebojno povezanost.

Dubček in univerza v Bologni

Glavni predstavnik »Praške pomladi«, Aleksander Dubček se je v Pragi sestal s predstavniki univerze v Bologni, ki so mu izročili uradno vabilo, naj se 12. novembra udeleži v Bologni slovesnosti podelitve častnega doktorata iz političnih ved. Univerza v Bologni bo ta častni doktorat podelila Aleksandru Dubčku ob 900-letnici svoje ustanovitve.

Prvotno je bilo predvideno, da bo slovesnost podelitve častnega doktorata v letošnjem septembru, vendar so jo zaradi birokratskih težav in iz organizacijskih razlogov odložili na november.

Aleksander Dubček je že 10. avgusta prejel od italijanskega veleposlaništva v Pragi vizum za potovanje v Italijo. Od češkoslovaških oblasti pa mora dobiti še potno listino, to je dokument, ki ga je treba priložiti potnemu listu in brez katerega češkoslovaški državljani ne more zapustiti svoje domovine in se vrniti domov. V dobro obveščenih krogih v Pragi so ponovno potrdili vest, da bo Dubček gotovo prejel dovoljenje za potovanje v Italijo.

—o—

Na sodišču v Moskvi je v teku kazenska obravnava proti Juriju Čurbanovu, zetu pokojnega sovjetskega predsednika Leonida Brežnjeva. Čurbanov je bil svojčas namestnik sovjetskega notranjega ministra. Pred sodiščem se zagovarja tudi osem njegovih nekdanjih sodelavcev. Vsi so obtoženi korupcije. Čurbanova obtožujejo, da je prejel podkupnine za skupno vrednost 650 tisoč rubljev, kar ustreza vrednosti milijarde in pol lir.

Okrasni vrt v tem času

Nageljni vseh vrst zahtevajo sonce in toploto, sicer pa so glede tal skromni, tako da se tudi na najbolj pustih tleh zarašajo v lepe sivkastozelene in zelene blazine, ki vsako leto bujno zacvetijo. Na podeželju je močno razširjen močno dišeči binkoštni nagelj. Modrozelenelne blazine tega nageljna so okras med drugimi blazinastimi trajnicami in v družbi z rdečimi vrtnimi rožami. Za večje blazine in obroke je bolj primerna sorta Brillant z drobnim zelenim listjem in rdečim cvetjem, katerega lahko obrežemo kakor robove trat ob poteh. Razmnožujemo ga z delitvijo zgodaj spomladi in po cvetenju.

Grenik je pol olesenela zimzelena trajnica, ki spomladi cvete belo. Zlasti v nekalnih vrtovih jo radi družimo s plamenicami, avbrecijo in rogljičasto vijolico ali ob zimzelenih grmovnicah, kot nizko živo mejo, predvsem pa za saditve v skupinah.

Mačja meta je zelo redka trajnica, zelo dišeča in zaradi tal zelo skromna in cvete vse poletje. Cvetje je podobno sivki. Odlična je zaradi srebrnosivega listja za obrobke.

Dobra misel je zdravilna rastlina, ki se najlepše razrašča na skromnih in suhih tleh, kjer z blazinami rdečega cvetja gosto prekrije zemljo.

Paronychia sodi med najbolj imenitne blazinaste trajnice. Zimzeleni poganjki z drobnim listjem se razraščajo tesno ob tleh, zato z njo radi obsadimo špranje na popločenih poteh. Zraste le do 3 cm v višino samo kadar cvete. Doma je na skalnatih otokih Kvarnerja in se najbolje počuti na suhih tleh. Na boljših tleh se njena modro zelena barva spremeni v svetlejšo, cvetje pa popolnoma izostane.

Dresen se bohotno razraste na vsakem rastišču, tako na žgočem soncu kakor v hladni senci pod drevjem, na vlažnem ob vodi in v dobri vrtni zemlji. Pomembno je veliko skoraj zimzeleno listje, iz katerega vse leto poganja 15 cm visoko rožnato belo cvetje.

Pitomec je razširjen predvsem na pokopališčih kot lepo zelen, belo cvetoč mah. Z njim obsadimo grobove in popločena pota, a ga moramo stalno presajati in gnojiti, sicer nastanejo opazne vrzeli.

Homulice so skromne blazinaste trajnice, pomembne zaradi lepih barv mesnatih poganjkov. Poleg zelenih modrikastih in sivkasto belih imamo rdečo rjave, ki so najlepše spomladi, ko odženejo. Homulice pa so tudi lepe cvetnice, poletne in jesenske, katere so v času, ko cvetje pogrešamo, pravi biseri.

Navadni vrednik je skromna zimzelena trajnica, ki raste v pokončnih grmičih in ga uporabljamo za živo mejo.

Timijan, materina dušica, je prijetno dišeča trajnica, ki je v sončnih in suhih legah primeren zimzeleni nadomestek za trato. Predvsem na grobovih bi lahko zamenjal pesek ali enolične enoletnice. Ne glede na barvo cvetja so vse sorte zaradi lepe blazinaste rasti in skromnosti vsestransko uporabne.

Jetičnik zaradi raznolikosti, odpornosti in čudovite modre barve pridružimo visokim trajnicam ali ga sadimo v blazine.

Rogljčasta vijolica lepo cvete vse leto in se v dobri zemlji na soncu hitro razraste v rahle blazine. Dišeča vijolica cvete marca in je lepa trajnica povsod, kjer se lahko razraste, kjer pa je ne želimo, uporabimo rogljičasto vijolico.

Okrasne vrtno rastline še vedno bujno cvetijo, zato so najprimernejše za šopke. Astre režemo, ko so popolnoma odprte. Mečke ali gladiole režemo, ko odpro drugi ali tretji cvet, stebela pridno ostrgamo in zgornji cvetni popek odstranimo. Hortenzije odrežemo, ko je cvet do tričetrt ali popolnoma odprt; stebelca nad plamenom obžgemo.

Floks odrežemo, ko je popolnoma razcveten. Cinije odrežemo, ko so napol ali popolnoma odprte, pecelj poševno odrežemo.

Pri vrtnicah redno odstranjujemo plevel in rahljamo zemljo. Po potrebi zalivamo, vendar ne po listih, ker bi pospešili razvoj plesni in črne pegavosti. Sproti odstranjujemo odcvetele cvetove in divje izrastke ter redno škropimo proti boleznim in zajedalcem. Vrtnice cepimo na speče oko. Naročamo sadike za jesensko sajenje.

Ta čas najuspešnejše presajamo vedno zelene listavce in iglavce, ki imajo dovolj zrele letošnje poganjke. Če so bile te drevnine vzgojene v posodi ali vzete iz zemlje s koreninsko grudo, ki je bila med prevozom zavarovana z vrečevino ali plastiko, bo presajanje uspešno.

Ta čas je primeren tudi za saditev bodičja — česmina, lovrikovca, panešpljic, mahonije, ognjenega trna, zelenike, trdleske, bršljana in šipka.

Z. T.

—o—

V Santiagu je bila v nedeljo, 4. t.m., velika manifestacija proti diktatorju Pinochetu. Pred predsedniško palačo se je zbrala ogromna množica. Prisotna je bila tudi hči bivšega predsednika Allendeja Isabel, ki se je komaj vrnila iz nosečnosti. Policija je demonstrante razgnala s solzilcem. Šlo je za prvo manifestacijo čilske opozicije, odkar je bil Pinochet pred dnevi določen za edinega kandidata

LEV DETELA

Dunajski valček

33 za izgubljeno preteklost

Roman desetih srečanj in pričakovanj

Kljub tem bodrilnim besedam me je spreletela temna slutnja. Ubogi ljudje! Kaj se res ne bodo nikoli več videli. V ustih sem začutil neprijeten priokus, ker bi mu rad pomagal. Morda pa moramo biti zares bolj optimistični in upati, upati ... do korca!

Ranjenca je posilil kašel, tako da je omahnil na zasilno ležišče z odejami.

Ko sem se vrnil iz stolpa v glavni, obljudeni del gradu, sem se najprej odpravil do prve sobe za goste, kjer sem poiskal žimnico, dodatne odeje in blazino. Ze v mraku sem se s tem tovorom spet plazil v stranski stolp, vendar sem moral biti zelo nepreviden. saj me je že skoraj pri vratih vhođa k ranjenčevemu skrivališču iznenada zasačila Ana Marija, ki se je pod cipresami in med okrasnim grmičevjem sprehajala po grajskem vrtu.

Obstal sem kot vkopan.

»Kaj pa počneš tu v mraku, paná?« mi je rekla.

»Ah, nič.« sem zajecjal in si skušal izmisliti nekaj nemočnega. »Slučajno sem se mudil v sobi za goste ... Opazil sem, da žimnica v tistem nezakurjenem prostoru trohni in plesni ... Vse je že umazano od stalne vlage ... Vse skupaj sem povezal v culo ... Te cunje in svinjarije nesem sem v kamro v stranskem stolpu, da bo mir!«

»Ah, oče, kaj ne bi teh stvari mogla prevzeti Neža,« me je zavrnila ... »Papá, čudim se ti, da se mi lažeš ... Kaj nisi ma o

prismuknjen!? Prav dobro veš, da se ne znaš lagati! Kaj se je zgodilo? Povej mi vse lepo po pravici!«

Prijel sem jo za roko in jo popeljal daleč v sredino parka, pod kip morskega boga Neptuna.

»Veš,« sem ji skoraj šepetaje rekel. »Včeraj zvečer so se v našem mestu dogodile zelo neprijetne stvari ... S transporta ujetih Židov je pobegnil neki zdravnik iz Čakovca. Nemci so ga težko ranili na begu. Zatekel se je sem v grajski park, da ga ne bi dobili. Nisem ga mogel izročiti oblastem ... To bi bila njegova takojšnja smrt ... Skril sem ga v stranski stolp, kjer ga zdaj skušam negovati, kot pač znam in morem ... Zelo slaboten je ... Prenašati mora hude bolečine ... Upam, da me zdaj, ko sem ti vse povedal, ne boš izdala ... Nikomur ne smeš črhiniti niti besedice ... Saj veš, kaj pomeni, če pride zadeva na dan ... To bi bila tudi najina smrt ...«

Pogledala me je na svoj ljubeznivi način in me nežno poljubila na čelo.

»Papá, prav si ravnal.« mi je rekla. »Zdaj pa ti bom z vsami močmi in čim bolj previdno pomagala, da bo ranjenec zares ozdravel!«

Tako se je moji protinemški zaroti zdaj pridružila tudi Ana Marija. Čeprav se je te ženske pomoči najin židovski ranjenec najprej nadvse ustrašil, je je bil pozneje zares vesel ... Z združenimi močmi sva ga z Ano Marijo polagoma postavila na noge ... Tudi potem, ko je že ozdravel, se je še nekaj časa moral skrivati v starem grajskem stolpu ... Šele ko se je sovietska fronta približala našemu mestecu ob Dravi in so se v naš grad želeli zakopati nemški vojaki, je neke noči zapustil skrivališče ... Tudi sam sem tedaj bežal ... Kot protiljudski in protislovski aristokrat, ki je dovolil, da so njegov grad zasedli nemški vojaki, sem moral zapustiti naš stoletni dom, ki je kmalu za tem odletel v

Svečanosti za žrtvami v Ramsteinu

V cerkvi svetega Nikolaja v Ramsteinu so 4. t.m. opravili svečane obrede za žrtvami nesreče, ki so jo povzročila letala italijanske akrobatske skupine. Uradno število smrtnih žrtev je 51. Pri svečanosti, ki je trajala približno dve uri in jo je zahodnonemška televizija oddajala v neposrednem prenosu, so bili navzoči predsednik zahodnonemške republike Richard Von Weizsaecker, predsednik italijanskega senata Giovanni Spadolini, ki je predstavljal italijansko državo, obrambna ministra Italije in Zahodne Nemčije Valerio Zanone in Rupert Scholz ter načelnik vrhovnega stana italijanskega vojnega letalstva Franco Pisano. V cerkvi niso bili navzoči svojci žrtev.

Pred cerkvijo so bile manjšine skupine, ki so protestirale proti nadaljevanju letalskih vežbalnih poletov. Šlo je predvsem za protestno akcijo proti nizkemu letu letal in proti ameriški odločitvi, da premestijo v Ramstein tudi letala z vojaškega letališča v Frankfurtu. Ekumensko svečanost je vodil katoliški škof A. Schlembach skupno s predsednikom evangeličanske Cer-

Iraško-iranska pogajanja so, kot kaže, v Ženevi zašla na slepi tir. Zunanja ministra obeh držav se nista sestala že deset dni, tako da razgovori potekajo na ravni izvedencev. Sporna je predvsem meja med državama, ki je bila določena leta 1973. Bagdad zahteva zase Šat El Arab, medtem ko se Teheran zavzema za umik vojske na predvojno črto in imenovanje mednarodne komisije, ki naj bi ugotovila, kdo ima največjo krivdo za vojno.

kve v Porenju in Palatinatu Wernerjem Schrammom. Krajevni filharmonični orkester pa je izvajal Bachove, Haendlove in Beethovnovske skladbe. Po narodnosti je med žrtvami 42 Zahodnih Nemcev, dva sta Američana, na seznamu pa sta še po en Francoz in en Nizozemec, poleg seveda treh italijanskih pilotov akrobatske skupine »Frece Tricolori«. V bolnišnicah je še 172 ranjencev, od katerih se nekateri borijo s smrtjo.

NOVICE

Tik pred pričetkom obnovitve politično-upravne dejavnosti se je razplamtela polemika med socialisti in demokristjani glede zavezništev v nekaterih javnih upravah. Gre namreč za odbore, ki jih v nekaterih občinah vodijo skupno komunisti in krščanski demokrati, proti čemur odločno protestirajo socialisti. To vprašanje je prišlo na dnevni red tudi na krščansko-demokratskem prazniku prijateljstva v Veroni. Notranji minister je poudaril, da ostaja njegova stranka zvesta načelu o petstrankarskem zavezništvu. Če v nekaterih občinah prihaja do drugačnih zavezništev, so za to odgovorne krajevne razmere.

—o—

Palestinski fundamentalisti so v Gazi delili letake, v katerih zatrjujejo, da palestinsko vprašanje lahko reši le Džihad ali sveta vojna, vse druge pobude, kot je na primer mednarodna konferenca, pa so le izgubljanje časa.

ZAPLETEN POLOŽAJ V BURMI

Iz Burme prihajajo vesti o novem nasilju, spopadih in krvoprelitju. Vse kaže, da je vlada predsednika Maung Maunga povsem izgubila nadzorstvo nad položajem. Po splošni amnestiji so se na svobodi znašli tudi navadni kriminalci, ki ropajo in ubijajo. Skupina je pred dnevi napadla prehrabeno tovarno v južnem predmestju Rangoona in zajela okrog 15 študentov in dva meniha, ki so skrbeli za red. Zločintra obeh držav se nista sestala že več vdrla množica in se znesla nad kriminalci. O podobnih dogodkih poročajo tudi iz drugih krajev države.

Dne 12. septembra bo kongres socialistične stranke, ki je edina priznana v Burmi. Določiti bi morali datum ljudskega glasovanja, s katerim naj bi se državljani izrekli o uvedbi večstrankarskega sistema.

Napadi na tovarne in trgovine so se razširili po vsej državi, saj so v zadnjih dneh izpustili okrog 10 tisoč pripornikov, nadaljnjih deset tisoč pa jih je zbežalo. V diplomatskih krogih menijo, da je pri izpustitvi pripornikov šlo za premišljeno dejanje, ker bi neredi služili vojski kot pretveza, da ponovno prevzame oblast.

TAKSA NA VREČKE

Med določili, ki jih vsebuje odlok o odpravljanju industrijskih in strupenih odpadkov, ki ga je odobrila vlada, je tudi člen, ki s prvim januarjem prihodnjega leta uvaja poseben davek na plastične vrečke in plastične posode in steklenice, v katerih se prodajajo razna živila. Gre za poskus omejevanja rabe plastičnih vrečk, z davkom nabrani zneski pa bodo namenjeni središčem za uničevanje odpadkov oziroma njihovo ponovno uporabo po posameznih deželah. Na vsako plastično vrečko bo treba plačati sto lir takse. Za ostale posode bo dajatev znašala od 20 do 60 lir.

zrak ... Pozneje, po vojni, se mi je Žid v pismu zahvalil za pomoč. Žena mu je umrla v taborišču, hčerkica pa je vse hudo preživela!»

Stari bolni grof Sternberg je utrujeno umolknil.

Težko je sopel in me gledal s svojimi pametnimi, treznimi očmi.

Nekaj toplega je preplavilo mojo notranjost.

Prijel sem grofovo roko in mu jo nalahno, spoštljivo in prijazno stisnil v prijateljski hvaležnosti.

»Gospod grof,« sem rekel. »Nikoli ne bom pozabil vaše resnične človeške plemenitosti, ki mi bo vedno v svetl žalost, kako je tudi v nevarnosti potrebno pravilno in človeško ravnati!«

Grof se je nasmehnil in pozvonil z zvončkom, ki je stal na pladnju na nočni omarici.

Skoraj neslišno so se odprla vrata. Na pragu je spet resno in svečano stala svetlolasa Ana Marija.

»Kaj želiš, papá?« ga je vprašala.

»Prinesi gospodu Lebiču listino, o kateri sem ti pripovedoval ...«

Začudeno sem ju pogledal ...

Ana Marija se je oddaljila v stransko sobo, v kateri se je nahajala knjižnica. Že čez trenutek se je vrnila z usnjeno mapo, v kateri se je morala nahajati neka dragocenost.

Stari bolni grof se je zdaj z muko vzdignil na blazinah in z odločno kretnjo roke pomignil hčerki, da mu izroči dokument.

»Gospod Lebič,« je spet spregovoril z nekoliko tresočim glasom. »Za vašo zvestobo najinemu rodnemu mestu in za vašo naklonjenost moji stari družini vam izročam majhno dragocenost, ki je ne poznate ... Vem, kako se trudite po arhivih in današnjih novodobnih uradih, da bi kaj pametnega rešili za bolj-šo poznejšo zgodovino ... Bog daj, da bi imeli pri tem težkem po-

slu kaj sreče! Jaz pa vam zdaj poklanjam za vašo slovensko ustanovo dragocenost, ki smo jo stoletja hranili v naši grajski knjižnici in ki sem jo kot največjo svetinjo odnesel s seboj v pregnanstvo ...«

V ganjenosti so se mu orosile oči.

Odprl je mapo. Pristopil sem z največjim presenečenjem.

Kar sem videl, je presegalo vsa moja pričakovanja.

Moj pogled je kot sončni žarek padel na starodaven pergament, popisan s častitljivo, svečano srednjeveško pisavo.

Črkoval sem besede v domačem slovenskem jeziku, vzhodnoštajersko obarvane in prepolne sveže starozitosti in že davno mrtvih zanimivih izraznih načinov.

»Izročam vam star vzhodnoštajerski slovenski molitveni obrazec iz davnega 14. stoletja,« je rekel grof. »Nisem strokovnjak za te stvari, vendar vam lahko zatrdim, da je pričujoči zapis izredna, zgodovinsko pomembna dragocenost iz časa, v katerem je nastalo malo slovenskih pisanih poročil. Neznani duhovnik je s pisavo tedanjega časa, ki še ni poznala naše današnje ameriške naglice in blazno površne vpreženosti v različne nepomembne postoritve, zapisal tisto, kar slovensko ljudstvo v krajih ob Dravi že od nekdaj na najbolj ponotranjen način časti in spoštuje ... Preberite in raziščite zadevo ... in Bog vam daj pri tem srečo ...!«

Izročil mi je mapo in umolknil. Zahvalil sem se mu z besedami, ki so se mi zazdele najbolj primerne. Omenil sem mu, da sem nevreden tega neprecenljivo dragocenega darila. Sprejemam ga le pod pogojem, da ga izroči v last celotnemu slovenskemu narodu, o katerega davnih duhovnih prizadevanjih besedni spomenik pripoveduje.

(Dalje)